

บทที่ 1

บทนำ

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นโลกแห่งข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยี เป็นสังคมที่สลับซับซ้อน มีการเชื่อมโยงและการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นสังคมความรู้ (Knowledge Society) และสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) (โณทัย ,2554 :25) ครูจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน การเตรียมนักศึกษาให้พร้อมไปกับชีวิตในศตวรรษที่ 21 เป็นเรื่องสำคัญของการปรับเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้น ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีพของสังคมอย่างทั่วถึง ในการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักศึกษามีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกในทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญที่สุด คือ ทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักศึกษาในศตวรรษที่ 21 นี้ มีความรู้ ความสามารถ และทักษะจำเป็นในการดำรงชีวิต และต้องเป็นครูมืออาชีพที่รอบรู้ทั้งด้านเนื้อหาวิชาและวิธีการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพ ดังนั้น คุณภาพของผลผลิตทางการศึกษาจึงขึ้นกับความสามารถในการสร้างผลผลิตของครู มหาวิทยาลัยราชภัฏในฐานะที่เป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มีพันธกิจสำคัญด้านการผลิตและการพัฒนาครู ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งได้กำหนดให้ ครูต้องมีการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละระดับการศึกษา(มาตราที่ 30) โดยมีงานวิจัยจำนวนมากยืนยันว่า การที่ครู มีความรู้ ทักษะที่เหมาะสม รวมถึงการเตรียมครูใหม่ให้มีสมรรถนะที่ดีย่อมส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน (Darling-Hammond, 1999 และ Brookfield & Stephen,1995) ครูจึงเป็นวิชาชีพที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาของชาติ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีมาตรฐานวิชาชีพครู เพื่อควบคุม ดูแล ประกอบวิชาชีพครูให้ดำรงไว้ซึ่งความถูกต้อง มีเกียรติและศักดิ์ศรีของวิชาชีพ เป็นผู้สามารถนำพาคนในชาติไปสู่การพัฒนาตามกระแสโลกาภิวัตน์ได้อย่างยั่งยืน มั่นคง และปลอดภัย และสร้างความตระหนัก รับผิดชอบในหน้าที่ของครู

ปัจจุบันประเทศไทยใช้เกณฑ์ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ.2556 ซึ่งได้กำหนด มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาสำหรับเป็นแนวทางให้ครู มีคุณลักษณะ และคุณภาพที่พึงประสงค์ในการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ซึ่งครูต้องประพฤติปฏิบัติตาม ประกอบด้วยมาตรฐาน 3 ด้าน 1) มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ 2) มาตรฐานการปฏิบัติงาน และ3) มาตรฐานการปฏิบัติตน (จรรยาบรรณของวิชาชีพ) จากการศึกษาหลักสูตรการพัฒนาครูฉบับใหม่ ซึ่งประกาศใช้ในปี 2547 ได้ปรับหลักสูตรใหม่สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์และคณะศึกษาศาสตร์ จึงขอขยายเวลาเพิ่มจากเดิม 4 ปี เป็น 5 ปี เพื่อให้นักศึกษาครูได้เรียนรู้เพิ่มขึ้นจากเดิม และขยายเวลาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จากเดิม 1 ภาคเรียน เป็น 2 ภาคเรียน หรือ 1 ปีการศึกษา ภายใต้การนิเทศร่วมกันระหว่างสถาบันฝ่ายผลิต และสถานศึกษาโดยเน้นการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา การวิจัยในชั้นเรียน การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา งานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน งานบริการของโรงเรียน การศึกษา การบริการชุมชน และงานอื่นๆที่ได้รับมอบหมาย (คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรฝึกหัดครู, 2554 : 34-35) การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจะส่งเสริมให้นักศึกษาครูได้เพิ่มพูนความรู้ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

จากอาจารย์นิตะ และบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างองค์ความรู้ และหาแนวทางในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้อย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับ ญัตติ (2554: 54) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ ที่เน้นการหาความรู้จากวิธีการที่หลากหลาย เช่น จากเครือข่าย จากชุมชน และจากประสบการณ์ การทำงานที่ได้รับความสำเร็จของตนเอง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในเรื่องที่สนใจ การแสดงความรู้สึกร่วมกันคิดการโต้ตอบพร้อมทั้งแสดงความคิดเห็นด้วยกระบวนการติดต่อสื่อสารและแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากผู้รู้ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกันสามารถเชื่อมโยงความรู้เดิมไปสู่ความรู้ใหม่จนเกิดความรู้ที่ตกผลึกในตัวผู้เรียนเองแนวทางหนึ่งที่สามารถนำมาใช้เพื่อส่งเสริมความเป็นมืออาชีพดังกล่าว คือ การสร้างชุมชนการเรียนรู้ ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) เนื่องจากชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็น การรวมตัวกันเป็นกลุ่มของครูผู้สอนเพื่อร่วมมือร่วมพลัง เรียนรู้ร่วมกันและสะท้อนผลการปฏิบัติอย่าง เป็นระบบและต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายหลัก คือ เพื่อให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอน พัฒนาการเรียนรู้และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่ครูสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ไปพร้อมๆกับการสอน จะก่อให้เกิดผลดีต่อคุณภาพการศึกษา เพราะเป็นการปรับปรุงและการพัฒนาการสอนอย่างต่อเนื่อง อาจกล่าวได้ว่าการสอนที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล คือ การจัดการเรียนการสอนที่ครูสามารถบูรณาการกับการเรียนรู้ในชั้นเรียนได้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา 2542 หมวดที่ 9 และมาตรฐานวิชาชีพครูด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ส่งเสริมให้ครูมีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการผลิตเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ ซึ่งจะพัฒนาไปสู่ความเป็นครูมืออาชีพ (Professional Teacher)

แนวทางหนึ่งที่จะส่งเสริมให้นักศึกษาคณะครุศาสตร์ เป็นครูดี ครูเก่ง ครูมืออาชีพนั้น ควรมีการจัดสภาพแวดล้อมสำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้นักศึกษาครูได้พัฒนากิจกรรมการสอน เทคนิคการสอน และงานอื่นๆที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา ประกอบกับมหาวิทยาลัยราชภัฏเดิมคือ สถาบันราชภัฏ ได้พัฒนารูปแบบการเรียนรู้โดยวิเคราะห์ พระราชดำรัส พระบรมราโชวาท พระราชนิพนธ์ ตลอดจนพระราชกรณียกิจ และพระราชจริยวัตรของพระองค์ ซึ่งเป็นรูปแบบดังกล่าว เน้นการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม และจริยธรรม ตลอดจนให้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะผู้สอนในรายวิชาวิชาชีพครู จึงมีความสนใจที่จะพัฒนาแนวทางการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนักศึกษาครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
2. เพื่อพัฒนาชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

1.3 สมมติฐานการวิจัย

นักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี มีทักษะในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสูงขึ้น

1.4 ขอบเขตการวิจัย

1.4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำแนกดังนี้

1. ประชากรในชั้นศึกษาแนวทางการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 10 คน ซึ่งกำหนดคุณสมบัติ คือ เป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์การทำงานที่รับผิดชอบด้านการสอนงานวิจัย การวัดและประเมินผลทางการศึกษา การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

2. ประชากรในชั้นประเมินชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี โดยมีผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 คน ซึ่งมีคุณสมบัติ คือ เป็นนักวิชาการที่มีความรู้และประสบการณ์ทางด้านการสอน การวิจัย การบริการทางวิชาการ และ/หรือ ด้านการวัดและประเมินผลทางการศึกษา/ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในชั้นทดสอบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี มีดังนี้

3.1 ประชากร นักศึกษาคณะครุศาสตร์ที่ลงทะเบียนเรียนใน หมวดวิชาชีพครู รายวิชาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา 1 ในภาคเรียนที่ 2/2560 จำนวน 9 สาขาวิชา

3.2 กลุ่มตัวอย่าง นักศึกษาคณะครุศาสตร์ที่ลงทะเบียนเรียนใน หมวดวิชาชีพครู รายวิชาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา 1 ในภาคเรียนที่ 2/2560 จำนวน 1 สาขาวิชา ซึ่งมาจากการสุ่มตัวอย่าง (Simple random Sampling) โดยใช้สาขาวิชาเป็นหน่วยของการสุ่ม ได้แก่ สาขาวิทยาศาสตร์ มีจำนวนนักศึกษา 60 คน

1.5 ตัวแปรที่ศึกษา

1.5.1 ตัวแปรอิสระ คือ ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

1.5.2 ตัวแปรตาม คือ ความพึงพอใจของผู้ใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

1.6 นิยามศัพท์

ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง กระบวนการในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยการแลกเปลี่ยนรู้จากอาจารย์นิเทศก์ นักศึกษาครู และคณะกรรมการฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในด้านเทคนิคการควบคุมชั้นเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ แฟ้มสะสมผลงาน และงานในหน้าที่ครูอื่นๆ พร้อมทั้งสะท้อนผลการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา รวมทั้งมุ่งเน้นและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของนักศึกษาครูทุกคน มีการดำเนินการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวมเพื่อนำไปสู่เป้าหมาย คือ การปรับปรุงและพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักศึกษาครู โดยสมาชิกของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจะประกอบไปด้วยสมาชิก 2 กลุ่ม ที่ทำงานสนับสนุนกัน กลุ่มแรก คือ สมาชิกที่เป็นอาจารย์ และกลุ่มที่สอง คือ สมาชิกที่เป็นนักศึกษาครูชั้นปีที่ 5

กิจกรรมในชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการดำเนินงานร่วมกันของสมาชิกในชุมชนซึ่งประกอบไปด้วย 1) สมาชิกผู้ปฏิบัติ คือ นักศึกษาครู และ 2) สมาชิกผู้สนับสนุน ได้แก่ อาจารย์นิเทศก์ เพื่อมุ่งเสริมสร้างความสามารถ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูบนพื้นฐานของการแก้ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาผ่านการร่วมกันระบุเป้าหมายการเรียนรู้ร่วมกัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสะท้อนผลการเรียนรู้ และร่วมกันพิจารณาเลือกแนวทางที่เหมาะสมบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ โดยการดำเนินงานมี 3 ขั้นตอน

ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อมและสนับสนุนให้เกิดโครงสร้างการดำเนินการเสริมสร้างทักษะการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาครู โดยชี้แจงทำความเข้าใจถึงแนวทางการดำเนินงาน เพื่อให้สมาชิกสามารถร่วมกันดำเนินการในขั้นตอนที่ 2 ได้อย่างเหมาะสม

ขั้นที่ 2 การดำเนินการเสริมสร้างความสามารถในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ผ่านองค์ประกอบ 5 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การสร้างกลุ่มชุมชน (2) การศึกษาปัญหา (3) การพัฒนาต้นแบบและการฝึกฝน (4) การดำเนินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งในขั้นที่ (1) และ (2) เป็นการระบุปัญหา ก่อนดำเนินการแก้ปัญหาคือการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และขั้นที่ (3) – (4) เป็นวงจรการแก้ปัญหาคือการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งนักศึกษาครู อาจารย์นิเทศก์ ที่รวมตัวกันเป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพร่วมกันระดมความคิดศึกษาปัญหาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา โดยในทุกขั้นตอนจะมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการสะท้อนผลปฏิบัติ

ขั้นที่ 3 การสร้างกลไกขับเคลื่อนการเสริมสร้างความสามารถในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา เพื่อให้สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องในระยะยาว

แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา หมายถึง การกำหนดวิธีการหรือแนวทางปฏิบัติที่เป็นแบบอย่างเพื่อแก้ปัญหาจากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาวิชาชีพครู โดยอาศัยชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และ/หรืออาศัยการศึกษาแนวทางจากเอกสารงานวิจัยทางการศึกษา ที่จะช่วยสนับสนุนส่งเสริมให้นักศึกษาครูสู่การเป็นครูมืออาชีพ โดยในงานวิจัยนี้จะศึกษาแนวทางการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูด้านการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ด้านทักษะและเทคนิคการสอน ด้านการวัดและประเมินผล และด้านการวิจัยเพื่อการเรียนรู้

นักศึกษาครู หมายถึง นักศึกษาครูชั้นปีที่ 5 คณะครุศาสตร์ ที่ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ให้กับโรงเรียนเครือข่ายร่วมพัฒนาวิชาชีพ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 และ/หรือภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562

อาจารย์นิเทศก์ หมายถึง อาจารย์ประจำของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ตที่มีประสบการณ์นิเทศมาแล้ว 1 ปี ตามเกณฑ์ของคุรุสภา และได้รับการแต่งตั้งจากทางคณะ ให้ทำหน้าที่ให้คำแนะนำ/ปรึกษา การปฏิบัติการสอนของนักศึกษาตามสาขาวิชาเอก เพื่อให้ศึกษามีความรู้ เทคนิคต่างๆ ไปใช้สอนในชั้นเรียนตลอดจนการแก้ไขปัญหา เป็นผู้ประสานงานระหว่างอาจารย์ที่เลี้ยงกับนักศึกษาครูและประเมินผลการปฏิบัติการสอนของนักศึกษาครูในทุกกิจกรรมของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

การประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง ระดับความรู้สึกของ นักศึกษาครู อาจารย์นิเทศก์ และผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีต่อกิจกรรมในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งประเมินได้จากการใช้แบบสอบถามวัดระดับความพึงพอใจในด้านต่างๆโดยประเมินค่าตามแบบลิเคิร์ต (Likert scale)

1.7 ประโยชน์ที่ได้รับ

1.7.1 ได้แนวทางการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และสามารถนำกระบวนการไปใช้ในหมวดวิชาการฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาได้

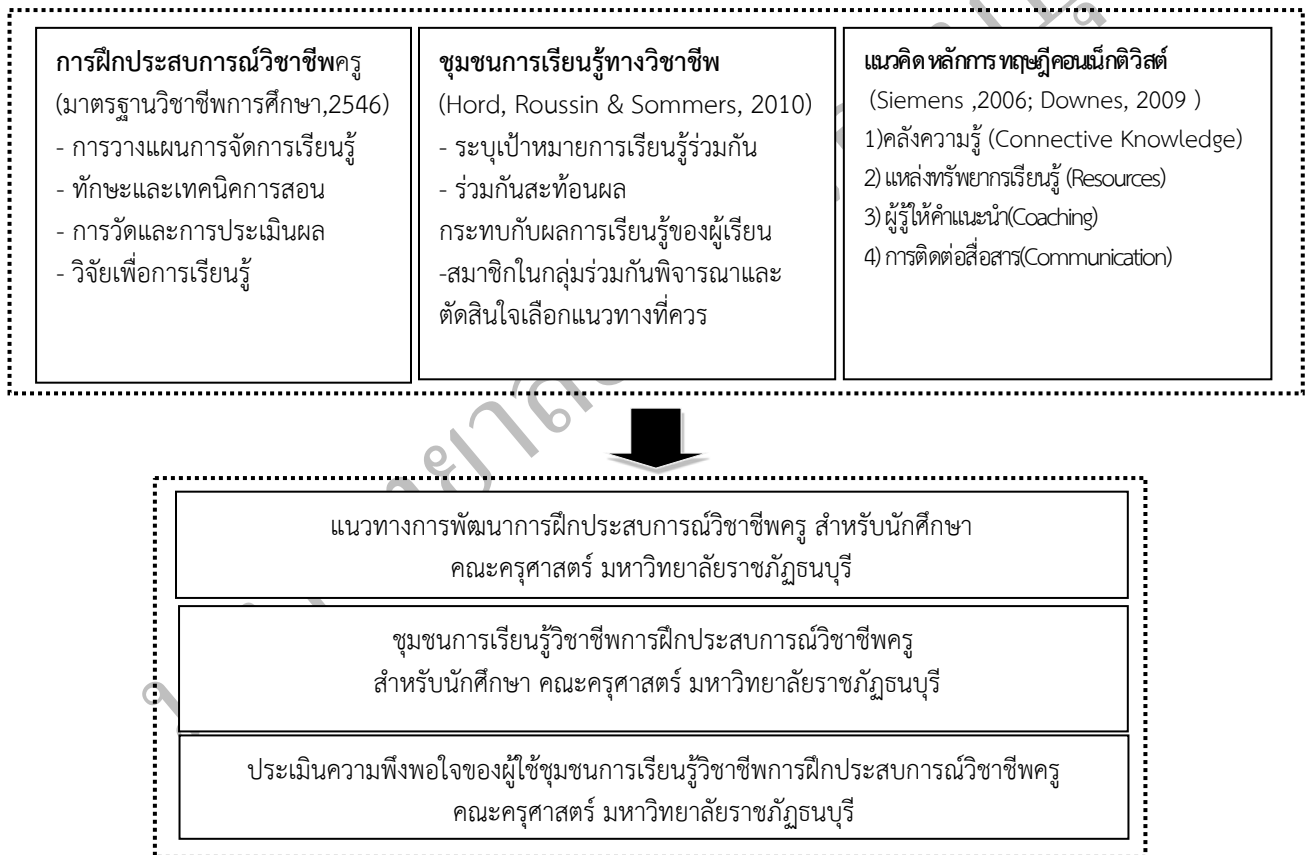
1.7.2 นักศึกษาครูได้รับองค์ความรู้ในกิจกรรมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและสามารถประยุกต์ใช้เป็นแนวทางสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ได้

1.7.3 ได้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในกลุ่มวิชาชีพครู ซึ่งจะขยายผลสู่กลุ่มวิชาอื่นๆต่อไป

1.8 กรอบแนวคิดของโครงการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับ นักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ผู้วิจัยศึกษา และประมวลจากเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใน ชุมชนวิชาชีพ ทฤษฎีคอนเนกทีวิสซีรวมทั้งการสนทนากลุ่มของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ได้กิจกรรม การเรียนรู้ในชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ และตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรมฯ

กรอบแนวคิดในการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับ นักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ดังแสดงใน ภาพประกอบที่ 1-1

ภาพประกอบที่ 1-1 กรอบแนวคิดการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ